

လမ်းညွှန်မှတ်စု - ၄ မီဒီယာအပေါ် သီးခြားလွတ်လပ်သောထိန်းကျောင်းရေးစနစ်

မီဒီယာများကို ထိန်းကျောင်းခြင်းအားဖြင့် အထူးသဖြင့် ရုပ်သံလွှင့်မီဒီယာအား ထိန်းကျောင်းခြင်းသည် အများပြည်သူ အကျိုးစီးပွားအတွက် အရေးကြီးသော အကျိုးအမြတ်များကို ရရှိနိုင်သည်။ ရေဒီယိုလိုင်းအသုံးပြုမှု ကဲ့သို့သော အကန့်အသတ်ရှိသော ပြည်သူ့ရင်းမြစ်များကို ထိန်းသိမ်းရေးစသည့် ကိစ္စများအတွက် ထိန်းကျောင်းရေးစံနှစ်များသည် အစဉ်အလာအရ လိုအပ်သည်။ စည်းမျဉ်းများသည် ရုပ်သံလွှင့်မီဒီယာများအတွင်း လက်ဝါးကြီးအုပ်မှုများကို ရှောင်ကြဉ်စေနိုင်သလို အရေးပါသည့် များပြား လှစွာသော အောင်မြင်မှုများရရှိရန် အားပေးကူညီသည့်အပြင် ဖြစ်ပေါ်လာနိုင်သည့် ပြဿနာများကိုလည်း ကာကွယ်တားဆီးပေးနိုင် သည်။ ဥပမာကလေးများအတွက် မသင့်တော်သော အစီအစဉ်များကို မထုတ်လွှင့်သင့်သည့်အချိန်တွင် ထုတ်လွှင့်မိခြင်းမှ တားမြစ်ပေးနိုင်ပါသည်။ အရည်အသွေး မြင့်မားစွာ ပြဌာန်းထားသော ဥပဒေများသည်လည်း အောင်မြင်မှုများ ရရှိရန်အတွက် အထောက်အပံ့ ပေးနိုင်သော်လည်း ထိုစည်းမျဉ်းဥပဒေများကို ဘက်လိုက်မှုမရှိပဲ မှန်မှန်ကန်ကန် ထိထိရောက်ရောက် အသုံးပြုနိုင်မှသာ အောင်မြင်နိုင်ပါလိမ့်မည်။ အမှီအခိုကင်းသော သီးခြားလွတ်လပ်စောင့်ကြည့် ထိန်းကျောင်းရေးစံနှစ် မရှိလျှင် အကောင်းဆုံးသော စည်းမျဉ်းများသည်ပင်လျှင် ပြည်သူလူထု၏ လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော်ပြောကြားခွင့် ကိုဖိနှိပ်သည့် လက်နက်များအဖြစ်သို့ ပြောင်းလဲသွားနိုင်ပါသည်။ ဤတွင် ဥပဒေကို ပေါ်ပေါ်ထင်ထင် အလွဲသုံးစား မပြုသော်လည်း အကျိုးစီးပွား ပဋိပက္ခပြဿနာများသည် စည်းမျဉ်းများနှင့် ပတ်သက်သော ဆုံးဖြတ်ချက်များကို တိမ်းစောင်း သွားစေနိုင်ပါသည်။ သမိုင်း တလျှောက်တွင် မီဒီယာထိန်းကျောင်းရန် တာဝန်ရှိသူများ အပေါ်တွင် နိုင်ငံရေးလွှမ်းမိုးမှုများသည် အဓိကပြဿနာ ဖြစ်ခဲ့သော်လည်း အခြားတဖက်တွင် အင်အားကြီးမားသည့် မီဒီယာစီးပွားရေး အုပ်စုကြီးများက လွှမ်းမိုးရန် ကြိုးစားလာခြင်းသည် မျက်မှောက်ကာလ အတွက် ပိုမိုကြီးမားသော အန္တရာယ်ဖြစ်ပါသည်။ မီဒီယာထိန်းကျောင်းရေး တာဝန်ရှိသူများသည် နိုင်ငံရေးနှင့် စီးပွားရေး လွှမ်းမိုးမှုများ၏ တိုက်ခိုက်ခြင်းကို ခံနေရသောကြောင့် ၎င်းတို့၏ တာဝန်များကို ဆောင်ရွက်ရာတွင် ပြည်သူ့ အကျိုးစီးပွားကိုသာ ဦးတည်၍ ဆောင်ရွက်သင့်ပါသည်။

၂၀၀၃ ပူးပေါင်းကြေငြာချက်တွင်လွတ်လပ်စွာထုတ်ဖော်ပြောကြားခွင့်နှင့် ပတ်သက်၍ နိုင်ငံတကာ အရေး ကြီး သည့် အဖွဲ့အစည်းသုံးခုဖြစ်သော UN, OAS နှင့် OSCE တို့သည် မီဒီယာထိန်းကျောင်းသူတို့တွင် လိုအပ်သည့် လွတ်လပ်ခွင့် ကိုသတ်မှတ်ခဲ့သည်။ ၎င်းမှာ-

အဖွဲ့ဝင်များအတွက် ရာထူးခန့်အပ်တာဝန်ပေးခြင်းကို စိစစ်ရာတွင် ပွင့်လင်းမြင်သာမှုရှိစေရန်၊ ပြည်သူများ ကိုပါဝင်ခွင့်ပြုရန် နှင့် နိုင်ငံရေးပါတီများ၏ ထိန်းချုပ်မှုမခံရစေရန် အပါအဝင် နိုင်ငံရေး နှင့် စီးပွားရေး

သဘော သဘာဝအရ လွှမ်းမိုးထိန်းချုပ်မှုများ ဟန့်တားနှောင့်ယှက်မှုများကို မီဒီယာထိန်းကျောင်းရေး ဆောင်ရွက်သော တာဝန်ရှိသူများ အားလုံးအတွက် ကာကွယ်ပေးသင့်ပါသည်။

မကြာမီကပင် အရပ်သားနှင့်နိုင်ငံရေး ရပိုင်ခွင့်ဆိုင်ရာ နိုင်ငံတကာသဘောတူညီချက် Article 19 တွင် (ရုပ်သံထုတ်လွှင့်သူများ ထိန်းကျောင်းရေးအဖွဲ့သို့ အဓိကရည်ညွှန်းချက်ဖြင့်) UN လူ့အခွင့်အရေးကော်မတီ (UNHRC) မှ အောက်ပါ အတိုင်းကြေညာခဲ့သည်။

ရုပ်သံလွှင့်မီဒီယာများအတွက် လိုင်စင်ထုတ်ပေးရန်နှင့် လျှောက်လွှာများကို စိစစ်ရန်အတွက် အခွင့်အာဏာ ရှိသော လွတ်လပ်သည့်ပြည်သူ့ ရုပ်သံလွှင့်လိုစင် စိစစ်ရေးအဖွဲ့အစည်းကို မရှိသေးသောနိုင်ငံများတွင် စတင်ဖွဲ့စည်း ရန် အကြံပြုခဲ့ပါသည်။

မီဒီယာအပေါ်တွင် ထိန်းကျောင်းမှုတစ်စုံတရာပြုလုပ်မည့်အဖွဲ့အစည်းအားလုံးအတွက် လွတ်လပ်ခွင့်သည် အလွန်အရေးကြီးသည်။မည်သို့ပင်ဖြစ်စေဒီမိုကရေစီနိုင်ငံအတော်များများသည် ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေရေး လုပ်ငန်း များကို အနည်းငယ်သာ ထိန်းချုပ်ထားပြီး ပုံနှိပ်မီဒီယာအတွက် သီးသန့်ဖွဲ့စည်းထားသော ထိန်းချုပ်ရေး အဖွဲ့အစည်း မရှိတတ်ကြပေ။ ဤနိုင်ငံများတွင် စာနယ်ဇင်းကောင်စီကဲ့သို့ မိမိတို့ဖာသာထိန်းကျောင်းသည့် အဖွဲ့အစည်းများကိုသာ နိုင်ငံတော်မှ မဖြစ်မနေထိန်းကျောင်းသည့် စနစ်ထက်ပို၍ သင့်လျော်ကြောင်း လက်ခံထားကြသည်။ ထိုသို့ထိန်းကျောင်းရေးအဖွဲ့အစည်းများ အတွက်လည်းလွတ်လပ်ပြီး အနှောင့်အယှက် ကင်းရေးသည် အလွန်အရေးပါသည်။ (လမ်းညွှန်မှတ်စု ၆ တွင်ကြည့်ပါ)

ရုပ်သံလွှင့်မီဒီယာပိုင်းတွင် ထိန်းချုပ်ခွင့်ရအဖွဲ့အစည်းများသည် ထုတ်လုပ်ခွင့်လိုစင်နှင့် မည်သူ့အား ထုတ်လွှင့်ခွင့်ပြုမည်အပါအဝင် မီဒီယာများကိုထိန်းချုပ်နိုင်မည့် လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာများရှိနေတတ်သည်။ ဤတွင် ယင်းအဖွဲ့အစည်း၏ အနှောင့်အယှက်ကင်း သီးခြားလွတ်လပ်မှုသည် အလွန်အလွန်မှပင် အရေးကြီး သည်။ အဓိကအားဖြင့် မီဒီယာများအမျိုးအစားစုံ တည်ရှိရေးဟူသော ပြည်သူ့အကျိုးစီးပွားသည် ရုပ်သံ ထုတ်လွှင့်ခွင့် လိုင်စင်ပေးခြင်း၏ အခြေခံအကြောင်းတရား ဖြစ်နေပေမည်။ သီးခြားလွတ်လပ်ခြင်းသည် ရုပ်သံထုတ်လွှင့်သူများ လိုက်နာကျင့်သုံးသင့်သည့် ကျင့်ဝတ်ကို ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရန်နှင့် လက်တွေ့ အသုံးပြုရာတွင်လည်း လွန်စွာအရေးပါသည်။ ဤအချက်သည် မီဒီယာတွင် ပါဝင်သည့် အကြောင်းအရာများနှင့် တိုက်ရိုက်ဆက်စပ်သည်။ လွတ်လပ်ခွင့်သည် ရုပ်သံလွှင့်မီဒီယာနယ်ပယ်တွင် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများကို အားပေးသည့်အပြင် ရင်းနှီး မြှုပ်နှံမှုများကို စိတ်ကူးပေါက်သလို မတရား လုပ်ဆောင်ချက်များမှ ကာကွယ်ရန်နှင့် ထိန်းချုပ်သူအဖွဲ့အစည်းများ၏ ဆုံးဖြတ်ချက်များကိုသင့်တင့် မျှတမှု ရှိသည်ဟူသော အဖွဲ့အစည်း၏ ယုံကြည်ချက်များကို တည်ဆောက်ပေးသည်။

အရေးကြီးသည့် အချက်တစ်ခုမှာ မီဒီယာထိန်းကျောင်းသည့်အဖွဲ့အစည်းများသည် မိမိအဖွဲ့အစည်းသည် ဥပဒေအရ သီးခြားလွတ်လပ်သော အဖွဲ့အစည်းဖြစ်သည်ကို ရှင်းရှင်းလင်းလင်းဖြစ်အောင် သေချာစွာ ဖော်ပြသင့် သည်။ ဥပဒေပုဒ်မအရ ထောက်ခံချက် အမှတ် R(၂၀၀၀)၂၃ အရ

အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများသည် သီးခြားလွတ်လပ်ပြီး အနှောင့်အယှက်ကင်းရှင်းစွာဖြင့် လုပ်ကိုင်ဆောင်ရွက် ကြသော ရုပ်သံမီဒီယာထိန်းကျောင်းရေး အဖွဲ့အစည်းများ ပေါ်ထွက်လာစေရေးတွင် သင့်လျော်သော ဥပဒေများ ဖန်တီးခြင်းအားဖြင့် ပါဝင်ဆောင်ရွက်ကြရမည်။ ထိန်းကျောင်းရေး အာဏာပိုင်အဖွဲ့အစည်း လုပ်ငန်းလည်ပတ် ဆောင်ရွက်ရာတွင် အသုံးပြုမည့် စည်းမျဉ်းများ နှင့် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများသည်လည်း

ထိန်းကျောင်းရေးအဖွဲ့အစည်း၏ သီးခြားလွတ်လပ်မှုကို ရှင်းရှင်းလင်းလင်း ဖော်ပြကာ ကာကွယ်စောင့်ရှောက် ပေးရမည်။

သီးခြားလွတ်လပ်ခြင်း ဝိသေသကို ဥပဒေအရဖော်ပြရာတွင် အဖွဲ့အစည်းဆိုင်ရာ အစီအမံများပါ ပါဝင်သင့်သည်။ မီဒီယာထိန်းကျောင်းမည့် အဖွဲ့အစည်းတွင် အဖွဲ့ဝင်များကိုမည်ကဲ့သို့ နေရာချထားပေးသည်ဆိုသော အချက်မှာ အဓိကသော့ချက် ဖြစ်သည်။ အနည်းဆုံးအနေဖြင့် နေရာချထားပေးသည့် အစီအစဉ်များ သည် ဥပဒေနှင့်အညီ ရှင်းရှင်းလင်းလင်း ဖော်ပြသင့်သည်။ အဖွဲ့ဝင်များကိုရွေးချယ်ရာတွင် ခန့်ထားရန်အဆိုပြုခြင်း၊ ပဏာမ ရွေးချယ်ခံရသူများအား အကဲဖြတ်သုံးသပ်ခြင်း နှင့် နောက်ဆုံး ရွေးချယ်လိုက်ခန့်အပ်ခြင်း အပါအဝင် များစွာသော နည်းစနစ်များသည့် ရွေးချယ်ခန့်အပ် နေရာချထားသည့် လုပ်ငန်းစဉ်ကို နိုင်ငံရေးနှင့် စီးပွားရေးလွှမ်းမိုးမှုများမှ ကာကွယ်ပေးသည်။ အရေးကြီးသည့်ဆုံးဖြတ်ချက်များကိုချမှတ်ရာတွင် တစ်ဦးတစ်ယောက်ချင်းစီမှ မချမှတ်ပဲ ကော်မတီသို့မဟုတ် ပါလီမန်ကဲ့သို့သော ပြည်သူနှင့် လူမှုအဖွဲ့အစည်းများကိုယ်စားပြု အဖွဲ့အစည်းများကို ဆုံးဖြတ်ခွင့် လွှဲပြောင်းပေးသင့်သည်။ ချွင်းချက်အခြေအနေများကြောင့် ထုတ်ပယ်ခံရသည်မှ လွဲ၍ အဖွဲ့ဝင်အဖြစ် လုံခြုံရေးကို ဖြစ်နိုင်ခြေရှိသော တရားရေး ပြန်လည်သုံးသပ်ချက်များ၊ ရှင်းလင်းသော လုပ်ငန်းစဉ် လိုအပ်ချက်များနှင့်အတူ စည်းမျဉ်းများဖြင့် ထောက်ပံ့ပေးသင့်သည်။

ဥပဒေစည်းမျဉ်းများသည် နိုင်ငံရေး နှင့် စီးပွားရေး နှစ်မျိုးစလုံး၏ အကျိုးစီးပွား ပဋိပက္ခများ မဖြစ်ပေါ်လာနိုင်စေရန် ကာကွယ်ထားသင့်သည်။ ဥပမာအားဖြင့် အကောင်းဆုံးသော အလေ့အကျင့်မှာ အစိုးရအဖွဲ့အစည်း၊ ပြည်သူ့အဖွဲ့အစည်းများသို့မဟုတ် နိုင်ငံရေးအဖွဲ့အစည်းများသို့မဟုတ် အုပ်ချုပ်ရေး အာဏာရှိသူများသည် ရုပ်သံမီဒီယာထိန်းကျောင်းသည့်အဖွဲ့အစည်းအတွက် တာဝန်ထမ်းဆောင်ခြင်းကိုတားမြစ်ရမည်။ ရုပ်သံလွှင့်မီဒီယာသို့မဟုတ် ဆက်သွယ်ရေးကဏ္ဍတွင် ငွေကြေးဆိုင်ရာ အကျိုးအမြတ် ရရှိနေသူ ကိုလည်းထိန်းကျောင်းရေးဘုတ်အဖွဲ့တွင် တာဝန်ထမ်းဆောင်ခွင့် မပြုရန် တားမြစ်ရမည်။

ဘဏ္ဍာရေး အာမခံချက်ရှိခြင်းသည်လည်း မီဒီယာထိန်းကျောင်းရေးအဖွဲ့အနေနှင့် အမှီအခိုကင်းပြီး လွတ်လပ်သော သီးခြားအဖွဲ့အစည်းအဖြစ် ရပ်တည်ရေးအတွက် အရေးကြီးပြန်သည်။ ထိုအတွက် တစ်နှစ်တာ ဘဏ္ဍာရေးရံပုံငွေ ချထားပေးခြင်းအပါအဝင် ရံပုံငွေအတွက် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများကို ဥပဒေနှင့်အညီ သတ်မှတ်ထားသင့်သည်။ ဤသို့ပြုမူခြင်းသည် နိုင်ငံရေးအရ လွှမ်းမိုးမှုမှလည်း ကာကွယ်နိုင်သည်။

ရုပ်သံလွှင့်လိုစင်ကြေးအား မီဒီယာထိန်းကျောင်းရေးအဖွဲ့ ရံပုံငွေအဖြစ် သတ်မှတ်ပေးခြင်းသည် ကုန်ကျစားရိတ် သက်သာပြီး အမှီအခိုကင်းရန်အတွက်လည်း ထောက်ပံ့ပေးသဖြင့် လျော်ကန်သင့်မြတ်လှသည်။ တစ်ချိန်တည်းမှာပင် မီဒီယာထိန်းကျောင်းရေးအဖွဲ့များမှ ဤလိုစင်ကြေးများကို အထွေထွေ ရံပုံငွေအပြင် ထပ်ဆောင်းရယူရန်လိုအပ်ခြင်း သို့မဟုတ် ပိုငွေကို အထွေထွေရံပုံငွေအဖြစ် သတ်မှတ်လိုခြင်း သို့မဟုတ် ထိုနှစ်ချက်စလုံးလိုအပ်ခြင်းတို့ကြောင့် ရံပုံငွေ သတ်မှတ်ရေး လုပ်ငန်းစဉ် သည်လည်း အရေးပါလှသည်။

အုပ်ချုပ်သူ အစိုးရကို အစီ ရင်ခံစာ တင်သွင်းမည့် အစား အကောင်းဆုံးအလေ့အကျင့်မှာ ထိန်းကျောင်းရေးအဖွဲ့အစည်းသည် ပါတီစုံပါဝင်သော ဥပဒေပြုအဖွဲ့အစည်းသို့မဟုတ် လွှတ်တော် ကော်မတီများကို အစီရင်ခံစာ တင်သွင်းသင့်သည်။ တာဝန်ယူမှုရှိစေရန်အတွက် လိုင်စင်ထုတ်ပေး

ရေးကဲ့သို့ အရေးကြီးသည့်ကိစ္စမျိုးကို ဆုံးဖြတ်ချက်ချရာတွင် ပြည်သူ လူထုကိုလည်းပါဝင်ခွင့်ပေးသင့်သည်။ အရေးကြီးသောဆုံးဖြတ်ချက်များကို ဥပဒေနှင့်အညီ သုံးသပ်ဆောင်ရွက်သင့်ပြီး ထိန်းကျောင်းသည့်အဖွဲ့အစည်းများမှ နှစ်ပတ်လည် အစီရင်ခံစာများကို စစ်ပြီးသော စာရင်းများနှင့်အတူ ထုတ်ဝေရန် လိုအပ်သည်။

မီဒီယာထိန်းကျောင်းသည့်အဖွဲ့အစည်းကို နိုင်ငံရေးနှင့် စီးပွားရေးလွှမ်းမိုးမှုများမှ ကာကွယ်ရန် အရေးကြီးသကဲ့သို့ တာဝန်ယူမှုမရှိပဲ စိတ်တိုင်းကျ ရုပ်သံထုတ်လွှင့်နေမှု မပြုလုပ်ရန် ကာကွယ်မှုသည်လည်း အရေးကြီးသည်။ အုပ်ချုပ်သူအစိုးရကို အစီရင်ခံစာ တင်သွင်းမည့် အစား အကောင်းဆုံး အလေ့အကျင့်မှာ ထိန်းကျောင်းရေးအဖွဲ့အစည်းသည် ပါတီစုံပါဝင်သော ဥပဒေပြု အဖွဲ့အစည်း သို့မဟုတ် လွှတ်တော်ကော်မတီများကို အစီရင်ခံစာ တင်သွင်း သင့်သည်။ တာဝန်ယူမှု ရှိစေရန်အတွက် လိုင်စင်ထုတ်ပေးရေးကဲ့သို့ အရေးကြီးသည့် ကိစ္စမျိုးကို ဆုံးဖြတ်ချက်ချရာတွင် ပြည်သူ လူထုကိုလည်း ပါဝင်ခွင့် ပေးသင့်သည်။ အရေးကြီးသောဆုံးဖြတ်ချက်များကို ဥပဒေနှင့်အညီ သုံးသပ်ဆောင်ရွက်သင့်ပြီး ထိန်းကျောင်းသည့်အဖွဲ့အစည်းများမှ နှစ်ပတ်လည် အစီရင်ခံစာများကို စစ်ပြီးသော စာရင်းများနှင့်အတူ ထုတ်ဝေရန် လိုအပ်သည်။ သီးခြားလွတ်လပ်မှု စည်းမျဉ်းသည် ထိန်းကျောင်းမှုဆိုင်ရာ ဆုံးဖြတ်ချက်များ၊ စောင့်ထိန်းလိုက်နာရမည့် ကျင့်ဝတ်များကိုအခြေခံ၍ တရားမျှတသော ဆုံးဖြတ်ချက်များနှင့် လိုင်စင်ထုတ်ပေးရေး ဆုံးဖြတ်ချက်ကဲ့သို့သော အထူးသဖြင့် တစ်ဦးချင်းရုပ်သံထုတ်လွှင့်သူများကိုထိခိုက်နိုင်သည့် ဆုံးဖြတ်ချက်များ အပေါ် အကျိုးသက်ရောက်စေကြောင်း မှတ်သားရန် အရေးကြီးသည်။

သို့သော်လည်း အင်ဂျင်တယ်စံနှစ် သို့ အကူးအပြောင်းတွင် နည်းပညာ နှင့် အချိန်ဇယားကဲ့သို့သော အထူးသဖြင့် ပိုမိုအရေးပါသော မူဝါဒ ဆုံးဖြတ်ချက်များနှင့် စပ်လျဉ်း၍ အစိုးရသည် မူဝါဒကဏ္ဍ ကို ထိန်းသိမ်းထားသည်။

ဆက်လက်လေ့လာရန်

- Kristina Irion and Roxana Radu, "Delegation to independent regulatory authorities in the media sector: A paradigm shift through the lens of regulatory theory" in *The Independence of the Media and Its Regulatory Agencies: Shedding New Light on Formal and Actual Independence Against the National Context*. www.ivir.nl/publications/irion/Radu_2013.pdf.
- Steve Buckley, Kreszentia Duer, Toby Mendel, Seán O ´ Siochrú, *Broadcasting, Voice, and Accountability A Public Interest Approach to Policy, Law, and Regulation*, 2008: <http://www.press.umich.edu/pdf/9780472032723-fm.pdf>.

